

خلاصه کتاب بهداشت مدارس

نویسنده: مهندس اسماعیل دل پیشه / ناشر: پیام نور

فصل ۱: کلیات بهداشت مدارس

■ کلیات بهداشت مدارس

- ✓ اساسی‌ترین اهداف بهداشت مدارس، بهداشت محیط مدارس، ترویج اصول آموزش بهداشت و نحوه ارائه خدمات بهداشتی به دانش‌آموزان است.
- ✓ نتیجه نهایی این اهداف، کودکانی متعادل و سالم با رشد و نمو طبیعی و فاقد هرگونه اختلال فکری، جسمی و عاطفی است.
- ✓ تحقق این هدف مستلزم برنامه‌ریزی صحیح و پیوسته در مقاطع دبستان، راهنمایی و دبیرستان است.
- ✓ دانش‌آموزان باید عادات و رفتار غلط و غیربهداشتی خود را ترک کنند و عادات صحیح بهداشتی را جایگزین سازند.
- ✓ تندرستی و بهداشت باید به عنوان نوعی ارزش متعالی در زندگی تلقی شود.

■ تعریف بهداشت مدارس

- ✓ طبق تعریف سازمان جهانی بهداشت، بهداشت مدارس مجموعه اقداماتی است که به منظور تشخیص، تأمین، حفظ و ارتقای سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان و کارکنان مدارس که به نحوی در ارتباط با دانش‌آموزان قرار دارند، تحت راهنمایی و سرپرستی مسئولان آموزشگاه به اجرا در می‌آید.

■ اهداف بهداشت مدارس

- ✓ ایجاد میل به سلامت و نشاط در کودکان و نوجوانان.
- ✓ آماده کردن کودکان و نوجوانان برای یک زندگی توأم با نشاط و سلامت.
- ✓ آموزش صحیح اصول بهداشت و تکرار عادات و تمرین‌های بهداشتی به‌طور مداوم تا حدی که طبیعت ثانویه آنان شود.

■ تاریخچه بهداشت مدارس در جهان

- ✓ کشور فرانسه اولین کشوری بود که با طرح آموزش علمی خود، مسئله بهداشت مدارس را مورد توجه قرار داد و در سال ۱۷۹۳ این طرح به تصویب رسید و یک نفر پزشک به‌عنوان مسئول بهداشت مدارس انتخاب شد.
- ✓ در کشور هلند، بهداری آموزشگاه‌ها در سال ۱۸۶۸ با استخدام دو نفر پزشک پایه‌گذاری شد.
- ✓ قانون مربوط به بهداشت مدارس در هلند در سال ۱۹۴۲ به تصویب رسید.
- ✓ در ایالات متحده آمریکا، اولین کسی که نسبت به مسائل بهداشت مدارس توجه کرد ویلیام الکوت بود که در سال ۱۸۲۹ مقاله‌ای راجع به مشخصات ساختمان مدارس نوشت.
- ✓ هوراس من در سال ۱۸۵۰ تدریس مسائل شناخت اعضا و فیزیولوژی بدن انسان را به زبان ساده برای دانش‌آموزان ابتدایی توصیه کرد.
- ✓ دروس فیزیولوژی و بهداشت محیط زیست از سال ۱۸۹۰ در ۴۰ ایالت آمریکا جزء برنامه رسمی مدارس شد.
- ✓ ساموئیل دارگین در سال ۱۸۹۴ معاینات عمومی دانش‌آموزان را در مدارس شهر بوستون آغاز کرد.
- ✓ در انگلستان آغاز کار بهداشت مدارس از سال ۱۹۰۷ و تحت نظارت ادارات آموزش محلی بود.

✓ در سال ۱۹۱۹ ریاست پزشکان وزارت بهداشت با حفظ سمت به ریاست بهداشت مدارس نیز منصوب شد و ارتباط بین بهداشت عمومی و مدارس محکم تر شد.

■ تاریخچه بهداشت مدارس در ایران

✓ مجلس «حفظ الصحة» برای مراقبت از بهداشت عمومی در سال ۱۲۹۹ هجری شمسی به وجود آمد.

✓ فردی برای پایه ریزی بهداشت در مدارس در اواخر همان سال انتخاب شد و سرانجام در سال ۱۳۰۴ شمسی سازمانی به نام «صحیه مدارس» بنیاد گذاشته شد.

✓ «صحیه مدارس» در سال ۱۳۱۴ به عنوان یک واحد مشخص وابسته به وزارت معارف شد.

✓ نام سازمان در سال ۱۳۱۵ به «بهداری آموزشگاهها» تغییر یافت.

✓ بهداشتی آموزشگاهها در سال ۱۳۱۶ به دانشکده پزشکی دانشگاه تهران وابسته گردید.

✓ بهداشتی آموزشگاهها در سال ۱۳۱۸ از دانشکده پزشکی منتزع و به وزارت فرهنگ وقت الحاق شد.

✓ انستیتوهای تکنولوژی به تأسیس اولین آموزشگاه عالی بهداشت مدارس در تهران در سال ۱۳۵۰ اقدام نمودند.

✓ یک ماه پس از انقلاب اسلامی، امور بهداشت آموزشگاههای کشور از وزارت آموزش و پرورش منتزع و به وزارت بهداشتی و بهزیستی وقت محول گردید.

✓ در سال ۱۳۶۰ بهداشت مدارس در اداره کل بهداشت مادر و کودک ادغام و اداره کلی به نام «اداره کل بهداشت خانواده و مدارس» تشکیل شد.

✓ اداره کل تغذیه و هماهنگی بهداشت مدارس در سال ۱۳۶۹ در آموزش و پرورش تأسیس گردید.

■ ضرورت اجرای برنامه های بهداشت مدارس

✓ (الف) کثرت و انبوهی جمعیت دربرگیرنده برنامه ها.

✓ (ب) آسیب پذیری افراد تحت پوشش برنامه ها.

✓ (ج) نقش مهم و سازنده حاصل از اجرای صحیح برنامه های بهداشت مدارس در ارتقاء سطح سلامت دانش آموزان.

✓ (د) سهولت عرضه خدمات که به صورت حاشیه ای می تواند در متن اساسی آموزش انجام گیرد.

■ اصول کلی خدمات بهداشت مدارس

✓ آموزش بهداشت.

✓ ارائه خدمات بهداشتی درمانی لازم.

✓ توجه به بهداشت محیط مدارس.

■ آموزش بهداشت در مدارس

✓ مدرسه به عنوان محیطی مطمئن در پرورش انسان ها و فراهم ساختن زندگی سالم و نشاط انگیز نقش بسیار سازنده ای دارد.

✓ دانش آموزان باید بدانند که یکی از موارد سلسله کارهای سازنده برای زندگی روزمره، آموزش بهداشت است.

✓ موفقیت در اجرای برنامه آموزش بهداشت مستلزم همکاری و ابراز علاقه و حمایت کارشناسان بهداشت، پزشک، پرستار، دندانپزشک، مربی بهداشت، کارشناس تغذیه و کارکنان گروه بهداشت آموزشگاهها است.

✓ اهداف آموزش بهداشت شامل آموختن عادات بهداشتی مطلوب، مبارزه با بیماری های واگیر، تربیت روحی/جسمی/اجتماعی سالم و تفهیم لذت بخش بودن زندگی است.

✓ آموزش بهداشت در مدارس با استفاده از متون و مواد درسی، وسایل کمک آموزشی، آموزش‌های اتفاقی و آموزش‌های اختصاصی میسر است.

■ ارائه خدمات بهداشتی درمانی لازم در مدارس

✓ الف) تنظیم برنامه مراقبت‌های بهداشتی و انجام معاینات فراگیر از دانش‌آموزان.

✓ برنامه‌ها در سه زمینه طرح و تنظیم می‌شوند:

۱. کارهای سالیانه: تعیین رابط بهداشتی از بین دانش‌آموزان، تنظیم پرونده بهداشتی محیط فیزیکی، تشکیل پرونده بهداشتی برای دانش‌آموزان تازه وارد.

۲. کارهای ماهانه: تهیه و تنظیم فرم آمار ماهانه مربوط به عملکردهای بهداشتی محیط کار.

۳. کارهای روزانه: پرداختن به خدمات بهداشتی فردی دانش‌آموزان.

✓ مراقبت بهداشتی از دهان و دندان تمام دانش‌آموزان باید تحت پوشش قرار گیرد.

✓ انجام آزمایش سنجش بینایی از کلیه دانش‌آموزان مدرسه و شناسایی کودکان دارای عیوب انکساری (تهیه عینک رایگان یا راهنمایی والدین).

✓ همکاری و همکاری با آموزگاران جهت شناسایی دانش‌آموزانی که مشکوک به کم‌شنوایی هستند و سنجش شنوایی آن‌ها.

✓ همکاری با آموزگاران جهت شناسایی دانش‌آموزانی که مشکوک به مشکلات فراگیری و احتمالاً بهره هوشی کمتری هستند.

✓ مراقبت بهداشتی در جهت پیشگیری و کنترل بیماری‌ها با تکمیل واکسیناسیون.

✓ جداسازی به موقع و اجازه بازگشت مجدد به مدرسه در زمان مناسب برای دانش‌آموزان مبتلا به بیماری‌های واگیر.

✓ انجام معاینات بهداشتی متناوب با هدف بیماریابی نسبت به تشخیص دانش‌آموزانی که مبتلا به عوارض پنهان و یا بیماری‌های مزمن هستند.

✓ صدور کارت درمان و همچنین کارت بیمه برای دانش‌آموزان.

✓ ب) توجه لازم نسبت به دانش‌آموزانی که نیاز به مراقبت‌های ویژه دارند (عوارض پنهان یا امراض مزمن).

■ بهداشت محیط مدارس

✓ مدرسه فضای اجتماعی خاصی است که آموزش و رشد شخصیت کودکان امروز در پناه روش‌های آموزش صحیح و مناسب و فضای فیزیکی مطلوب و محیط مساعد روانی آن پایه‌گذاری می‌شود.

✓ افزایش مستمر تعداد دانش‌آموز و کاهش امکانات و نبود فضای آموزشی کافی، سبب شده است که فضای ساختمانی و فضای آموزشی کمتر به ضوابط و شرایط کیفی توجه شود.

✓ محیط مدارس عامل اصلی در بروز مسائل و معضلات بهداشتی متعددی است که بر رفتار و کیفیت تربیت دانش‌آموز مؤثر است.

✓ این مسائل طیف وسیعی از میزان آگاهی‌های معلمان و مسئولان مدرسه تا شرایط و ضوابط مربوط به محیط فیزیکی را در بر می‌گیرد.

✓ کارشناسان بهداشت معتقدند که یک سیاست جامع تندرستی از یک طرف نیازمندی‌های علمی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و از سوی دیگر امکانات فنی و اجتماعی و محیط سالم مدارس را مدنظر قرار می‌دهد.

